

No Φ.092.22/8386

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS****ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ****ΑΠΟΦΑΣΗ****Αρ. Προσφυγών 55557/12 και 73646/13****ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΞΑΝΘΗΣ και άλλοι κατά Ελλάδα****και ΑΪΣΕ ΓΚΑΛΗΠ και άλλοι κατά Ελλάδα**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε επιτροπή στις 17 Νοεμβρίου 2015 αποτελούμενο από τους:

Mirjana Lazarova Trajkovska, Πρόεδρος,

Päivi Hirvelä,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Paul Mahoney,

Aleš Pejchal,

Robert Spano,

Armen Harutyunyan, Δικαστές

Και από τον André Wampach, αναπληρωτή γραμματέα του τμήματος,

Έχοντας υπόψη τις ανωτέρω αναφερόμενες προσφυγές οι οποίες ασκήθηκαν την 16η Αυγούστου 2012 και την 22α Νοεμβρίου 2013.

Έχοντας υπόψη τις δηλώσεις που κατέθεσε η εναγόμενη κυβέρνηση καθώς και αυτές που παρουσίασαν σε απάντηση οι προσφεύγοντες, αφού διασκέφτηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

1. *Η λίστα των προσφευγόντων απεικονίζεται σε παράρτημα. Στη προσφυγή με αρ. 55557/12, η πρώτη προσφεύγουσα ονομάζεται "Τουρκική Ένωση Ξάνθης", επωνυμία με την οποία είχε ασκήσει τη προηγούμενη προσφυγή της με αριθμό 26698/05. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τον ΑΧΜΕΤ ΚΑΡΑ, Δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Ξάνθης.*

2. *Η Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") εκπροσωπήθηκε από τις πληρεξουσίες της, Κα Β. ΠΕΛΕΚΟΥ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου της Κράτους, και τη Κα Α. ΜΑΓΡΙΠΠΗ, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.*

No Φ.092.22/8386

Α. Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης

3. Τα γεγονότα της υπόθεσης όπως εκτέθηκαν από τους διαδίκους μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως:

1. Προσφυγή 55557/12

4. Σχετικά με τα γεγονότα που ανέρχονται στη περίοδο πριν το 2008, το Δικαστήριο παραπέμπει στο χωρίο "Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης" της απόφασης του **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι κ. Ελλάδας** (αρ. 26698/05, παράγραφοι 5-16, 27 Μαρτίου 2008). Στη απόφαση αυτή, το Δικαστήριο καταλήγει στη παράβαση του άρθρου 11 της Σύμβασης λόγω της διάλυσης με απόφαση των εσωτερικών αρχών του πρώτου προσφεύγοντος συλλόγου (**Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι**, ανωτέρω, παράγραφος 57).

5. Κατόπιν της ανωτέρω απόφασης, η πρώτη προσφεύγουσα προσέφυγε, στις 14 Νοεμβρίου 2008, στο Εφετείο της Θράκης ζητώντας την ανάκληση της απόφασης 31/2002 του ιδίου δικαστηρίου που επικύρωσε τη νομιμότητα της διάλυσης του προσφεύγοντος συλλόγου, δυνάμει του άρθρου 758 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στις 18 Αυγούστου 2009, η έφεση απερρίφθη (αρ. απόφασης 477/2009).

6. Την 19η Μαρτίου 2010, η πρώτη προσφεύγουσα προσέφυγε στον Άρειο Πάγο. Μεταξύ άλλων, επικαλείτο τα άρθρα 11 και 46 της Σύμβασης.

7. Την 24η Φεβρουαρίου 2012, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεση και επικύρωσε την απόφαση 477/2009 του Εφετείου της Θράκης. Ειδικότερα, το ανώτατο αστικό δικαστήριο επεσήμανε ότι οι αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο δεν μπορούσαν να διεισδύσουν στο εσωτερικό δίκαιο και να επιφέρουν την αυτόματη διαγραφή της κρατικής πράξης που έφερε παραβίαση της Σύμβασης. Ο Άρειος Πάγος πρόσθεσε ότι το ίδιο το Δικαστήριο αναγνώριζε στις αποφάσεις του ότι αυτές επιβάλουν μόνο υποχρέωση αποτελέσματος στο Συμβαλλόμενο Κράτος αλλά τα μέσα για την επίτευξη αφήνονται στη διακριτική ευχέρεια των εσωτερικών αρχών.

8. Επιπλέον, το ανώτατο αστικό δικαστήριο εκτίμησε ότι η επανάληψη των διαδικασιών σε αστικά θέματα κατόπιν απόφασης του Δικαστηρίου δεν προβλέπεται στο Ελληνικό Δίκαιο. Σύμφωνα με το άρθρο 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, είναι αλήθεια ότι ήταν δυνατόν οι δικαστικές αποφάσεις που υιοθετήθηκαν σύμφωνα με την εκούσια διαδικασία να ανακληθούν ή να τροποποιηθούν από το δικαστήριο που τις υιοθέτησε σε περίπτωση επέλευσης "νέων σημαντικών γεγονότων" ή "τροποποίησης περιστάσεων" στις

No Φ.092.22/8386

οποίες το αρμόδιο δικαστήριο είχε αποφασίσει. Ωστόσο, τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα της εν λόγω απόφασης δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως "νέα σημαντικά γεγονότα" ή "τροποποίηση περιστάσεων". Με βάση αυτές τις διαπιστώσεις, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι η απόφαση **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι** (προαναφερόμενη) δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως "νέο σημαντικό γεγονός" ή "τροποποίηση περιστάσεων" με την έννοια του άρθρου 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και απέρριψε την εν λόγω αναίρεση (απόφαση 353/2012).

2. Προσφυγή 73646/13

9. Σχετικά με τα γεγονότα που ανέρχονται στη περίοδο πριν το 2008, το Δικαστήριο παραπέμπει στο χωρίο "Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης" της απόφασης του **Εμίν και άλλοι κ. Ελλάδας**, (αρ. 34144/05, παράγραφοι 5-12, 27 Μαρτίου 2008). Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο κατέληξε στη παράβαση του άρθρου 11 της Σύμβασης, λόγω της άρνησης των εθνικών δικαστηρίων να καταχωρήσουν το σύλλογο που ονομάζεται "**Πολιτιστικός Σύλλογος Τούρκων Γυναικών Νομού Ροδόπης**" του οποίου οι προσφεύγουσες αποτελούσαν τα μέλη του προσωρινού διοικητικού συλλόγου (**Εμίν και άλλοι**, ανωτέρω, παράγραφος 32).

10. Κατόπιν της ανωτέρω αποφάσεως, την 3η Αυγούστου 2009, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στο Πρωτοδικείο της Ροδόπης με αίτηση ανάκλησης της απόφασης του 146/2001 η απέρριψε την αίτηση καταχώρησης του εν λόγω συλλόγου. Την 4η Φεβρουαρίου 2010, το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση (απόφαση 44/2010). Αυτή η απόφαση επικυρώθηκε στη συνέχεια με την απόφαση 562/2010 του Εφετείου της Θράκης.

11. Στις 20 Απριλίου 2012, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στον Άρειο Πάγο. Την 24η Μαρτίου 2013, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεση και επικύρωσε την απόφαση 562/2010 του Εφετείου της Θράκης. Ειδικότερα, το ανώτατο αστικό δικαστήριο έκρινε ότι οι αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο δεν μπορούσαν να διεισδύσουν στο εσωτερικό δίκαιο και να επιφέρουν την αυτόματη διαγραφή της κρατικής πράξης που έφερε παραβίαση της Σύμβασης. Ακολουθώντας ένα συλλογισμό ανάλογο με αυτό της απόφασης του 353/2012 (δείτε παράγραφο 8 ανωτέρω), ο Άρειος Πάγος κατέληξε ότι η απόφαση **Εμίν και άλλοι** (προαναφερόμενη) δεν μπορούσε να αποτελέσει στη περίπτωση αυτή "νέο σημαντικό γεγονός" ή "τροποποίηση περιστάσεων" με την έννοια του άρθρου 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (απόφαση 1003/2013).

B. Το κατάλληλο εσωτερικό δίκαιο

12. Το άρθρο 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει τα ακόλουθα:

"Ανάκληση ή μεταρρύθμιση απόφασης"

1. Οι αποφάσεις που αποφαίνονται οριστικά, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, μπορούν με αίτηση διαδίκου, μετά τη δημοσίευσή τους, να ανακληθούν ή να μεταρρυθμιστούν από το δικαστήριο που τις εξέδωσε, αν προκύψουν νέα πραγματικά περιστατικά ή μεταβληθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εκδόθηκαν. Η ανάκληση ή μεταρρύθμιση γίνεται κατά τη διαδικασία των άρθρων 741 έως 781, αφού κληθούν οι διάδικοι της αρχικής δίκης και τα πρόσωπα τα οποία είχαν διοριστεί ή είχαν αντικατασταθεί ή παυθεί από την απόφαση για την άσκηση λειτουργήματος.

2. Η ανακλητική ή μεταρρυθμιστική απόφαση δεν έχει αναδρομική ισχύ, εκτός αν το ορίσει ειδικά το δικαστήριο.

13. Το άρθρο 525 παράγραφος 1 ε) του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ορίζει:

"1. . Η ποινική διαδικασία που περατώθηκε με αμετάκλητη απόφαση επαναλαμβάνεται, προς το συμφέρον του καταδικασμένου για πλημμέλημα ή κακούργημα, μόνο στις εξής περιπτώσεις:

(...)

ε) Εάν με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαπιστώνεται παραβίαση δικαιώματος που αφορά το δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας που τηρήθηκε ή την ουσιαστική διάταξη που εφαρμόστηκε."

14. Το άρθρο 105Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ορίζει:

" Δικαστική απόφαση, για την οποία κρίθηκε με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι εκδόθηκε κατά παραβίαση δικαιώματος που αφορά το δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας που τηρήθηκε ή διάταξης ουσιαστικού δικαίου της Σύμβασης, υπόκειται σε αίτηση επανάληψης της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου που την εξέδωσε."

Γ. Τα κείμενα της Επιτροπής Υπουργών

15. Το Έκτακτο Ψήφισμα CM/ResDH(2014)84 της Επιτροπής Υπουργών το οποίο υιοθετήθηκε στις 5 Ιουνίου 2014, για την εκτέλεση των αποφάσεων του Δικαστηρίου Μπεκίρ Ούστα και άλλοι κ. Ελλάδα, Εμίν και άλλοι κ. Ελλάδα, Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι κ. Ελλάδα (ανωτέρω αναφερόμενοι), προβλέπει τα ακόλουθα:

No Φ.092.22/8386

"Η Επιτροπή Υπουργών, δυνάμει του άρθρου 46, παράγραφος 2, της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η προβλέπει ότι η Επιτροπή επιβλέπει την εκτέλεση των οριστικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής "η Σύμβαση" και "το Δικαστήριο"),

Σημειώνοντας ότι οι παρούσες υποθέσεις που αφορούν παραβιάσεις του δικαιώματος στην ελευθερία συλλόγου των προσφευγόντων (άρθρο 11), κυρίως λόγω της άρνησης των αρχών να καταχωρήσουν τους συλλόγους τους στις υποθέσεις **Μπεκίρ Ούστα και λοιποί κ. Ελλάδος** και λόγω της διάλυσης του συλλόγου τους στην υπόθεση **Τουρκική Ένωση Ξάνθης**.

Σημειώνοντας επιπλέον ότι, κατόπιν των αποφάσεων του Δικαστηρίου, οι προσφεύγοντες δεν μπόρεσαν να έχουν την επανεξέταση της υπόθεσης τους υπό το φως των διαπιστώσεων του Δικαστηρίου.

Υπενθυμίζοντας την επαναλαμβανόμενη δέσμευση των ελληνικών αρχών να θέσουν σε εφαρμογή πλήρως αυτές τις αποφάσεις, χωρίς να αποκλείσουν καμία οδό γι' αυτό, προκειμένου οι προσφεύγοντες να τύχουν διαδικασίας σύμφωνης με τις απαιτήσεις της Σύμβασης, υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Υπενθυμίζοντας επιπλέον ότι, από τον Ιούνιο του 2013, οι Ελληνικές Αρχές ανέφεραν στην Επιτροπή ότι σε απάντηση στις αποφάσεις αυτές, προσέβλεπαν στην λύση τη πλέον κατάλληλη για την εκτέλεση των μεμονωμένων μέτρων.

Εκφράζοντας τη λύπη της ότι, παρά την έκκληση της Επιτροπής, οι ελληνικές αρχές δεν παρείχαν συγκεκριμένες και απτές πληροφορίες για τα μέτρα που διερευνώνται για την εκτέλεση των μεμονωμένων μέτρων, συνοδευόμενα από ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για την υιοθέτηση τους.

ΚΑΛΕΙ τις ελληνικές αρχές να πάρουν, χωρίς καθυστέρηση, όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε οι προσφεύγοντες να τύχουν δίκης σύμφωνης με τις απαιτήσεις της Σύμβασης, υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου.

ΚΑΛΕΙ τις αρχές, επιπλέον, να παρέχουν στην Επιτροπή, χωρίς καθυστέρηση, απτές πληροφορίες συνοδευόμενες από ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για την υιοθέτηση τους, για τα μέτρα που ελήφθησαν ή που προβλέπονται για την επίτευξη των ανωτέρω αναφερόμενων στόχων σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου".

No Φ.092.22/8386

16. Στις 19 Ιανουαρίου 2000, κατά την 694η συνεδρίαση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε τη Σύσταση R (2000) 2 για την επανεξέταση ή την επανάληψη κάποιων υποθέσεων σε εθνικό επίπεδο, κατόπιν αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της οποίας τα σχετικά χωρία έχουν ως ακολούθως:

(...)

Έχοντας κατά νου ωστόσο ότι- όπως φαίνεται από τη πρακτική της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με τον έλεγχο της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου- υπάρχουν εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες η επανεξέταση μίας υπόθεσης ή η επανάληψη μίας δίκης αποδείχθηκε να είναι το μέσον το πλέον αποτελεσματικό, και μάλιστα το μόνο για τη πραγματοποίηση της *restitutio in integrum* (εις ακέραιον αποκατάστασις).

(...)

II. Ενθαρρύνει κυρίως τους Συμβαλλόμενους να εξετάσουν τα εθνικά νομικά τους συστήματα προκειμένου να βεβαιωθούν ότι υπάρχουν ενδεδειγμένες δυνατότητες για την επανεξέταση μίας υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένης της επανάληψης μίας δίκης, στις περιπτώσεις που το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση της Σύμβασης, ιδιαίτερα όταν:

i. Ο ζημιωθείς συνεχίζει να υποφέρει από αρνητικές συνέπειες πολύ σοβαρές κατόπιν της εθνικής απόφασης, συνέπειες οι οποίες δεν μπορούν να αντισταθμιστούν με τη δίκαιη ικανοποίηση και μπορούν να τροποποιηθούν μόνο με την επανεξέταση ή την επανάληψη, και

ii. Προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου ότι

α) Η προσβαλλόμενη εσωτερική απόφαση είναι αντίθετη, στην ουσία, με τη Σύμβαση, ή

β) Η παραβίαση που διαπιστώθηκε, προκαλείται από διαδικαστικά λάθη ή παραλείψεις, τέτοιας σοβαρότητας που μία σοβαρή αμφιβολία ανατρέπει το αποτέλεσμα της προσβαλλόμενης εσωτερικής διαδικασίας."

ΑΙΤΙΑΣΗ

17. Επικαλούμενοι τα άρθρα 11 και 46 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται ότι οι αποφάσεις που εξέδωσαν τα εθνικά δικαστήρια στις περιπτώσεις τους και κατόπιν των αποφάσεων του Δικαστηρίου **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι και Εμίν και άλλοι** (προαναφερόμενων), αποτελούν νέα παραβίαση του δικαιώματος τους να ιδρύσουν σύλλογο.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

18. Κατ' αρχάς, λαμβάνοντας υπόψη την ομοιότητα των προσφυγών σχετικά με τα γεγονότα και με το ουσιαστικό ζήτημα που θέτουν, το Δικαστήριο αποφασίζει να τις συνεκδικάσει και να τις εξετάσει από κοινού σε μία μόνο απόφαση.

19. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την απόρριψη των αιτήσεων τους ανάκλησης της απόφασης 31/2002 του Εφετείου της Θράκης και της απόφασης 146/2001 του Πρωτοδικείου της Ροδόπης. Επικαλούνται τα άρθρα 11 και 46 της Σύμβασης των οποίων οι διατάξεις έχουν ως ακολούθως:

Άρθρο 11

"1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και εις την ελευθερίαν συναιτερισμού συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ιδρύσεως μετ' άλλων συνδικάτων και προσχωρήσεως εις συνδικάτα επί σκοπώ προασπίσεως των συμφερόντων του.

2. Η άσκησης των δικαιωμάτων τούτων δεν επιτρέπεται να υπαχθή εις ετέρους περιορισμούς πέραν των υπό του νόμου προβλεπομένων και αποτελούντων αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία, δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας και της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων. Το παρόν άρθρον δεν απαγορεύει την επιβολήν νομίμων περιορισμών εις την άσκησης των δικαιωμάτων τούτων υπό μελών των ενόπλων δυνάμεων της αστυνομίας ή των διοικητικών υπηρεσιών του Κράτους."

Άρθρο 46

" 1. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συμμορφώνονται προς τις οριστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου επί των διαφορών στις οποίες είναι διάδικοι.

2. Η οριστική απόφαση του Δικαστηρίου διαβιβάζεται στην Επιτροπή Υπουργών, η οποία εποπτεύει την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης.

3. Εάν η Επιτροπή Υπουργών κρίνει ότι η εποπτεία της εκτέλεσης μιας οριστικής απόφασης εμποδίζεται από ένα πρόβλημα στην ερμηνεία της απόφασης, μπορεί να παραπέμψει το θέμα στο Δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί του ερμηνευτικού ζητήματος. Η απόφαση περί παραπομπής απαιτεί πλειοψηφία δύο τρίτων των εκπροσώπων που έχουν το δικαίωμα να μετέχουν στην Επιτροπή.

No Φ.092.22/8386

4. Εάν η Επιτροπή Υπουργών κρίνει ότι ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος αρνείται να συμμορφωθεί με οριστική απόφαση σε υπόθεση στην οποία είναι μέρος, μπορεί, αφού προειδοποιήσει επισήμως το Μέρος αυτό και με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία δύο τρίτων των εκπροσώπων που έχουν το δικαίωμα να μετέχουν στην Επιτροπή, να παραπέμψει στο Δικαστήριο το ζήτημα εάν το εν λόγω Μέρος έχει παραλείψει να εκπληρώσει την υποχρέωση του δυνάμει της παραγράφου 1.

5. Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει παραβίαση της παραγράφου 1, παραπέμπει την υπόθεση στην Επιτροπή Υπουργών προκειμένου αυτή να εξετάσει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Εάν το Δικαστήριο δεν διαπιστώσει παραβίαση της παραγράφου 1, παραπέμπει την υπόθεση στην Επιτροπή Υπουργών, η οποία κλείνει την εξέταση της υπόθεσης.

A. Θέσεις των διαδίκων

1. Η Κυβέρνηση

20. Η Κυβέρνηση επικαλείται, κατ' αρχάς, το απαράδεκτο της πρώτης προσφυγής σχετικά με τους προσφεύγοντες 2-8. Επισημαίνει ότι αυτοί δεν συμμετείχαν ποτέ στην δικαστική διαδικασία για την οποία παραπονούνται στη προκειμένη περίπτωση. Συνεπώς, σύμφωνα με τη Κυβέρνηση, η πρώτη προσφυγή είναι απαράδεκτη *ratione personae* (αρμοδιότητα καθ' ύλην) όσο αφορά τους προσφεύγοντες 2-8.

21. Επιπλέον η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο στερείται αρμοδιότητας για να εξετάσει τις δύο προσφυγές λόγω του ότι κανένα νέο πρόβλημα δεν εγείρεται σε σχέση με αυτό που εξέτασε ήδη το Δικαστήριο στις ανωτέρω αποφάσεις του **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι** καθώς και **Εμίν και άλλοι κ. Ελλάδας**. Η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η απόρριψη των αιτήσεων ανάκλησης της απόφασης 31/2002 του Εφετείου της Θράκης και της απόφασης 146/2001 του Πρωτοδικείου Ροδόπης από τα εθνικά δικαστήρια, στηρίζεται στο άρθρο 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Αυτή η διάταξη προβλέπει την ανάκληση δικαστικής απόφασης μόνο στη περίπτωση που νέα σημαντικά γεγονότα επήλθαν μετά τη δημοσίευση της εν λόγω δικαστικής απόφασης ή όταν υπάρχει τροποποίηση των περιστάσεων στις οποίες η εν λόγω απόφαση είχε υιοθετηθεί. Η Κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι στη περίπτωση αυτή ο Άρειος Πάγος επιβεβαίωσε την ανυπαρξία διάταξης στο εσωτερικό δίκαιο που να επιτρέπει την επανάληψη αστικής διαδικασίας κατόπιν αντίθετης απόφασης του Δικαστηρίου, η οποία δεν είναι η περίπτωση των ποινικών διαδικασιών (δείτε παράγραφο 13 ανωτέρω). Δεδομένου ότι η

No Φ.092.22/8386

Σύμβαση δεν εγγυάται δικαίωμα στην επανάληψη δικαστικής διαδικασίας, και σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα Κράτη μπορούν να επιλέγουν τα μέσα με τα οποία πρέπει να συμμορφωθούν με απόφαση παραβίασης του Δικαστηρίου, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η αιτίαση των προσφευγόντων εξαρτάται μάλλον από την καλή εκτέλεση των αποφάσεων **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι** καθώς και **Εμίν και άλλοι** (ανωτέρω) και από την αρμοδιότητα της Επιτροπής Υπουργών, όργανο το οποίο είναι επιφορτισμένο με την επίβλεψη αυτών. Η Κυβέρνηση καταλήγει ότι το Δικαστήριο δεν έχει καθ' ύλην αρμοδιότητα *ratione materiae* να εξετάσει τις εν λόγω υποθέσεις.

22. Εξάλλου, σχετικά με την αιτίαση που απορρέει από το άρθρο 11 της Σύμβασης, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι στη πρώτη προσφυγή, οι προσφεύγοντες δεν εγείρουν αιτίαση της παραβίασης του δικαιώματος να ιδρύσουν σύλλογο αλλά παραπονούνται μόνο για την απουσία εκτέλεσης της αντίστοιχης απόφασης του Δικαστηρίου. Συνεπώς, οι προσφεύγοντες εγείρουν, στη πραγματικότητα, αιτίαση που απορρέει από το άρθρο 46 της Σύμβασης, η οποία θα ήταν απαράδεκτη *ratione materiae* για τους λόγους που εκτέθηκαν ανωτέρω. Σχετικά με τη δεύτερη προσφυγή, η Κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι δεν επικαλέσθηκαν το άρθρο 11 της Σύμβασης και κατά συνέπεια θα ήταν απαράδεκτη για μη εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων. Άλλωστε, επί της ουσίας, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι τα εθνικά δικαστήρια αποφάνθηκαν μόνο επί διαδικαστικού θέματος, δηλαδή για την εφαρμογή του άρθρου 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, χωρίς να προβούν σε νέα εκτίμηση των γεγονότων του φακέλου. Συνεπώς, καμία παράβαση του άρθρου 11 δεν θα μπορούσε να προκύψει από επίδικες αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων.

2. Οι προσφεύγοντες

23. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι δυνάμει του άρθρου 46 της Σύμβασης, τα Κράτη Μέλη είναι υποχρεωμένα να πάρουν συγκεκριμένα μέτρα για να επανορθώσουν τις παραβιάσεις της Σύμβασης κατόπιν μίας απόφασης παραβίασης του Δικαστηρίου. Προσθέτουν ότι στη περίπτωση αυτή, οι εσωτερικές αρχές αδράνησαν πολλά χρόνια μετά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι** και **Εμίν και άλλοι** (ανωτέρω). Οι προσφεύγοντες παραπέμπουν στην ελληνική νομική θεώρηση για να υποστηρίξουν ότι ο όρος "τροποποίηση περιστάσεων" είναι αόριστος και μπορεί να περιλαμβάνει τόσο τα γεγονότα της υπόθεσης όσο και τη σχετική νομολογία.

No Φ.092.22/8386

Επισημαίνουν ότι η νομολογία του Δικαστηρίου θα μπορούσε να θεωρηθεί ως "τροποποίηση περιστάσεων" η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει τα εθνικά δικαστήρια να ανακαλέσουν τις εν λόγω εσωτερικές δικαστικές αποφάσεις με βάση το άρθρο 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι προσφεύγοντες καταλήγουν ότι η απόρριψη των αιτήσεων των ανάκλησης της απόφασης 31/2002 του Εφετείου της Θράκης και της απόφασης 146/2001 του Πρωτοδικείου της Ροδόπης αποτελούν νέα παράβαση του άρθρου 11 αγνοώντας συγχρόνως το άρθρο 46 της Σύμβασης.

Β Εκτίμηση του Δικαστηρίου

24. Το Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση *Bochan κ. Ουκρανίας* (αρ. 2) (GC) (αρ. 22251/08, παράγραφοι 33-34, ΕΔΔΑ 2015) για τις γενικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή του άρθρου 46 της Σύμβασης και τη κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ αυτής και της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με την εξέταση μέτρων να ληφθούν από ένα Κράτος σε εκτέλεση μίας εκ των αποφάσεων του. Ειδικότερα, μία διαπίστωση παραβίασης στις αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι ουσιαστικά αναγνωριστική (*Marckx κ. Βουλγαρίας*, 13 Ιουνίου 1979, παράγραφος 58, σειρά Α αρ. 31, *Lyons* και άλλοι κ. Ηνωμένου Βασιλείου (Δεκέμβριος), αρ. 15227/03, ΕΔΔΑ 2003-IX, και *Krčmář* και άλλοι κ. Τσεχίας (Δεκέμβριος), αρ. 69190/01, 30 Μαρτίου 2004). Με το άρθρο 34 της Σύμβασης, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη δεσμεύθηκαν να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις αντιδικίες στις οποίες είναι διάδικοι, η Επιτροπή Υπουργών είναι επιφορτισμένη με την επίβλεψη της εκτέλεσης (δείτε *mutatis mutandis*, *Παπαμιχαλόπουλος* και άλλοι κ. Ελλάδας (άρθρο 50), 31 Οκτωβρίου 1995, παράγραφος 34, σειρά Α αρ. 330-B).

25. Αν και είναι αρμόδιο να εξετάσει εάν τα μέτρα που πήρε ένα Κράτος σε εκτέλεση μίας εκ των αποφάσεων του είναι συμβατά με τις κανονιστικές ρήτρες της Σύμβασης, το Δικαστήριο έκρινε ότι, θεωρητικά, δεν μπορεί να ελέγξει με βάση το άρθρο 46 παράγραφος 1, εάν ένα Συμβαλλόμενο Κράτος συμμορφώθηκε με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από μία εκ των αποφάσεων του (δείτε επί του θέματος αυτού, *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) κ. Σουηδίας*, (αρ. 2) (GC), αρ. 32772/02, παράγραφοι 61-68 και 78-98, ΕΔΔΑ 2009, *Organisation macédoine unie Ilinden-PIRIN et autres* κ. Βουλγαρίας (αρ. 2), αρ. 41561/07 και 20972/08, παράγραφος 66, 18 Οκτωβρίου 2011, *Bourdon κ. Ρωσίας* (αρ. 2), αρ. 33509/04, παράγραφος 121, ΕΔΔΑ 2009).

No Φ.092.22/8386

26. Ο ρόλος της Επιτροπής Υπουργών στον τομέα αυτό δεν σημαίνει ωστόσο ότι τα μέτρα που πήρε ένα εναγόμενο Κράτος προκειμένου να επανορθώσει την διαπιστωθείσα από το Δικαστήριο παραβίαση δεν μπορούν να εγείρουν ένα νέο πρόβλημα το οποίο δεν έχει λυθεί με την απόφαση (Mehemi κ. Γαλλίας (αρ. 2), αρ. 53470/99, παράγραφος 43, ΕΔΔΑ 2003-IV), και έκτοτε να είναι το αντικείμενο νέας προσφυγής της οποίας το Δικαστήριο θα μπορούσε να οφείλει να επιληφθεί. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο μπορεί να δεχθεί μία αιτίαση σύμφωνα με την οποία η επανάληψη μίας διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να εκτελεστεί μία εκ των αποφάσεων του, έδωσε αφορμή σε νέα παραβίαση της Σύμβασης (Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) Lyons et autres, ανωτέρω απόφαση). Αποδεικνύεται επομένως ότι δεν υπάρχει παρέμβαση στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Υπουργών που απορρέουν από το άρθρο 46 με σκοπό την επίβλεψη των αποφάσεων του Δικαστηρίου και την υλοποίηση των μέτρων που λαμβάνουν τα Κράτη δυνάμει αυτού του άρθρου, όταν το Δικαστήριο καλείται να εξετάσει νέα γεγονότα στο πλαίσιο μίας νέας προσφυγής (Egmez κ. Κύπρου (αρ. 2) (Δεκέμβριος), 12214/07, παράγραφος 56, 18 Σεπτεμβρίου 2012).

27. Προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι το ερώτημα να ξέρουμε εάν υπάρχει "νέο γεγονός" εξαρτάται από τις ιδιαίτερες περιστάσεις της κάθε υπόθεσης και ότι οι διακρίσεις να γίνονται μεταξύ των διαφόρων υποθέσεων δεν είναι πάντα εύκολες από την άποψη αυτή (δείτε με την έννοια αυτή Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) Emre κ. Ελβετίας (αρ. 2) αρ(5056/10, 11 Οκτωβρίου 2011), το Δικαστήριο έκρινε ότι μία νέα εθνική δικαστική απόφαση, κατόπιν της επανάληψης της δίκης και εμπεριέχοντας μία νέα στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, αποτελούσε νέο στοιχείο. Διαπίστωσε επίσης σχετικά ότι η διαδικασία εκτέλεσης ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών δεν είχε ακόμη αρχίσει (Emre ανωτέρω, παράγραφοι 39-44). Σε άλλες υποθέσεις, το Δικαστήριο δεν δήλωσε αρμόδιο να εξετάσει αιτιάσεις σύμφωνα με τις οποίες τα εθνικά δικαστήρια είχαν απορρίψει αιτήσεις επανάληψης των εθνικών διαδικασιών κατόπιν απόφασης αυτού. Έκρινε ότι οι αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων απορρίπτοντας τις αιτήσεις επανάληψης των διαδικασιών δεν στηριζόταν σε νέα γεγονότα (δείτε Schelling κ. Αυστρίας (αρ. 2) (Δεκέμβριος), αρ. 46128/07, 16 Σεπτεμβρίου 2010 και Steck-Risch και άλλοι κ. Λιχτενστάιν, (Δεκέμβριος) αρ. 629061/08, 11 Μαΐου 2010).

2. Εκτίμηση των αρχών στη περίπτωση αυτή

No Φ.092.22/8386

28. Ενόψει των ανωτέρω εκτιμήσεων, το Δικαστήριο θα εξετάσει εάν η απόρριψη των αιτήσεων ανάκλησης της απόφασης 31/2002 του Εφετείου της Θράκης και της απόφασης 146/2001 του Πρωτοδικείου της Ροδόπης από τα εθνικά δικαστήρια αποτελεί "νέο πρόβλημα", πράγμα το οποίο θα επέτρεπε στο Δικαστήριο να εξετάσει την αιτίαση που έγειραν οι προσφεύγοντες σε αυτή την περίπτωση.

29. Το Δικαστήριο σημειώνει, καταρχάς, ότι οι αιτήσεις των προσφευγόντων υπό το άρθρο 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας απέβλεπαν στην ανάκληση των επίδικων δικαστικών αποφάσεων, και άρα, στην επανάληψη των εν λόγω διαδικασιών. Ωστόσο, σε αντίθεση με την ποινική και διοικητική διαδικασία, το εσωτερικό δίκαιο δεν προβλέπει ένδικο μέσο που να επιτρέπει την επανάληψη αστικής διαδικασίας κατόπιν καταδικαστικής απόφασης του Δικαστηρίου (δείτε παραγράφους 12-14 ανωτέρω). Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο κρίνει χρήσιμο να υπενθυμίσει ότι δεν είναι αρμόδιο για να διατάξει την επανάληψη διαδικασίας (Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) (αρ. 2), ανωτέρω, παράγραφος 89, Saïdi κ. Γαλλίας, 20 Σεπτεμβρίου 1993, παράγραφος 47, σειρά Α αρ. 261-C, και Pelladoah κ. Ολλανδίας, 22 Σεπτεμβρίου 1994, παράγραφος 44, σειρά Α αρ. 297-B).

30. Σχετικά με τη προσέγγιση που ακολούθησαν τα εθνικά δικαστήρια, αυτά εξέτασαν το αίτημα των ενδιαφερόμενων υπό το πρίσμα του άρθρου 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και κατέληξαν ότι οι αποφάσεις **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι και Εμίν και άλλοι** (προαναφερόμενες) δεν μπορούσαν να αποτελέσουν ούτε "νέα σημαντικά γεγονότα" ούτε "τροποποίηση των περιστάσεων" με την έννοια της ανωτέρω αναφερόμενης διάταξης. Απέρριψαν έτσι τις αιτήσεις ανάκλησης των ενδιαφερομένων προβαίνοντας σε ερμηνεία του διαδικαστικού δικαίου που διέπει την ανάκληση των αποφάσεων που εκδίδονται από τα αστικά δικαστήρια. Προβαίνοντας λοιπόν κατ' αυτό τον τρόπο τα εθνικά δικαστήρια δεν έσκυψαν, εκ νέου, σε ένα ουσιαστικό θέμα που έχει να κάνει με τον αδημοσίεστο περιορισμό της ελευθερίας συλλόγου των εν λόγω συλλόγων (δείτε Kudeshkina κ. Ρωσίας αρ. 2 (Δεκέμβριος), παράγραφος 86, 17 Φεβρουαρίου 2015). Συνεπώς, οι αποφάσεις 353/2012 και 1003/2013 του Αρείου Πάγου που εξέτασε σε τελευταίο βαθμό τις προσφυγές των ενδιαφερομένων, δεν περιελάμβαναν νέα σχετικά στοιχεία επιδεκτικά να δώσουν αφορμή σε νέα παράβαση του άρθρου 11 της Σύμβασης.

31. Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η διαδικασία επίβλεψης των αποφάσεων **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι και Εμίν και άλλοι**

No Φ.092.22/8386

(προαναφερόμενες) εκκρεμεί ακόμη ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών. Ειδικότητα, αυτή στο Έκτακτο Ψήφισμα της CM/ResDH(2014)84, το οποίο υιοθετήθηκε στις 5 Ιουνίου 2014, σημείωσε ότι "κατόπιν των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, οι προσφεύγοντες δεν μπόρεσαν να έχουν την επανεξέταση της υπόθεσης τους υπό το φως των διαπιστώσεων του Δικαστηρίου". Έτσι κατέληξε ότι οι εθνικές αρχές έπρεπε να πάρουν, "χωρίς καθυστέρηση, όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε οι προσφεύγοντες να τύχουν διαδικασίας σύμφωνης με τις απαιτήσεις της Σύμβασης, υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου". Συνεπώς, η Επιτροπή Υπουργών επιλήφθηκε, ενεργά, της επίβλεψης της εκτέλεσης των αποφάσεων **Τουρκική Ένωση Ξάνθης και άλλοι και Εμίν και άλλοι** (προαναφερόμενες) και, στο πλαίσιο αυτό, έλαβε υπόψη την αδυναμία των προσφευγόντων να πετύχουν, στη παρούσα κατάσταση του Ελληνικού Δικαίου, επανεξέταση των υποθέσεων τους σε συμφωνία με τις αντίστοιχες αποφάσεις του Δικαστηρίου.

32. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο καταλήγει, στη περίπτωση αυτή, στην απουσία "νέου προβλήματος", στοιχείο το οποίο θα του παρείχε την αρμοδιότητα να λύσει τις παρούσες προσφυγές χωρίς να παραβιάζει τα προνόμια του εναγόμενου Κράτους και της Επιτροπής Υπουργών που απορρέουν από το άρθρο 46 της Σύμβασης. Αυτή η εκτίμηση δεν έχει σκοπό να αγνοήσει την σημασία της εξασφάλισης της δημιουργίας εσωτερικών διαδικασιών που επιτρέπουν την επανεξέταση μίας υπόθεσης υπό το φως διαπίστωσης παραβίασης της Σύμβασης. Αντιθέτως, τέτοιες διαδικασίες μπορούν να θεωρηθούν ως σημαντική πτυχή της εκτέλεσης των αποφάσεων του και η ύπαρξη τους αποδεικνύει την δέσμευση ενός Συμβαλλόμενου Κράτους να τηρήσει τη Σύμβαση και τη Νομολογία του Δικαστηρίου. Αυτό αντιστοιχεί στις ενδείξεις της Επιτροπής Υπουργών η οποία μέσα στη Σύσταση του R(2000)2, καλεί τα Συμβαλλόμενα Κράτη να θεσπίζουν μηχανισμούς επανεξέτασης της υπόθεσης και επανάληψης της διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο, εκτιμώντας ότι αυτοί αντιπροσωπεύουν συχνά "το πλέον αποτελεσματικό μέσον, δηλαδή το μόνο, για τη πραγματοποίηση της *restitutio in integrum* (εις ακέραιον αποκατάστασις)" (δείτε παράγραφο 16 ανωτέρω καθώς και *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)*, προαναφερόμενη, παράγραφος 89, και *Lyons et autres*, ανωτέρω αναφερόμενη υπόθεση).

33. Εν συντομία, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι παρούσες αιτήσεις δεν είναι συμβατές *ratione materiae* (καθ' ύλην αρμοδιότητα) με τις διατάξεις της Σύμβασης, με την έννοια του άρθρου 35 παράγραφος 3 α), και πρέπει λοιπόν να κηρυχθούν απαράδεκτες κατ'

No Φ.092.22/8386

εφαρμογή του άρθρου 35 παράγραφος 4. Αυτό το συμπέρασμα απαλλάσσει το Δικαστήριο να εξετάσει το υπόλοιπο των ενστάσεων που էγειρε η Κυβέρνηση.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο αποφασίζει, ομόφωνα, να συνενδικάσει τις προσφυγές.

Κηρύσσει τις προσφυγές απαράδεκτες.

Συνετάγη στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 10 Δεκεμβρίου 2015.

<i>André Wampach</i> <i>Αναπληρωτής Γραμματέας</i> <i>Υπογραφή</i>	<i>Mirjana Lazarova Trajkovska</i> <i>Πρόεδρος</i> <i>Υπογραφή</i>
--	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**Προσφυγή 55557/12**

1. Σύλλογος "ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΞΑΝΘΗΣ"
2. ΑΛΙ ΦΕΡΧΑΤ, Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1974
3. ΡΑΜΑΝΤΑΝ ΓΚΑΛΗΠ, Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1981
4. ΙΜΠΡΑΙΜ ΙΜΠΡΑΙΜΚΟ, Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1978
5. ΑΧΜΕΤ ΚΑΡΑ, Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1977
6. ΧΟΥΣΕΙΝ ΜΕΧΜΕΤ ΟΥΣΤΑ,, Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1971
7. ΣΕΡΝΤΑΡ ΜΕΜΕΤ ΧΙΛΜΙΟΓΛΟΥ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1982
8. ΛΕΪΛΑ ΣΑΛΙΧΟΓΛΟΥ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1989

Προσφυγή 73646/13

1. ΑΪΣΕ ΓΚΑΛΗΠ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1959
2. ΦΕΡΙΣΤΕ ΔΕΒΕΤΖΗΟΓΛΟΥ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1953
3. ΧΟΥΛΙΑ ΕΜΙΝ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1969
4. ΜΕΝΤΙΧΑ ΜΠΕΚΙΡΟΓΛΟΥ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1947 είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1977
5. ΑΪΣΕ ΜΟΛΛΑ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1956
6. ΕΜΙΝΕ ΜΕΧΜΕΤ-ΑΧΜΕΤ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1950
7. ΓΚΙΟΥΛΣΕΝ ΜΕΧΜΕΤ, Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1960

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό υπηρεσιακό έγγραφο.

Αθήνα, 12-02-2016

Η μεταφράστρια Γ. ΠΑΛΛΑ